

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

פסחים דף נא.

**"דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור - אי אתה רשאי להתירן בפניהם"¹,
מה הדין באופנים דלהלן? [תוד"ה אי].**

דברים שנהגו מחמת חומרא	בפני תלמידי חכמים	בפני כותים, עמי הארץ, בני מדינת הים
דברים שנהגו מחמת טעות	מותר להתיר ²	אסור להתיר ³
	מותר להתיר	מותר להתיר

תנן "נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם", מה הדין באופנים דלהלן?

היוצא מארץ ישראל	לארץ ישראל	לבבל
נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם	נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם	לאביי: יכול להקל כמנהג מקומו ⁴
נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם ⁵		לרב אשי - בדעתו לחזור: יכול להקל כמנהג מקומו אין דעתו לחזור: נותנין עליו חומרי המקום
היוצא מבבל		

דבר שנהגים בו איסור ובא חכם ונהג בו היתר ע"פ הוראת רבו, מה דין בנו או תלמידו,
האם יכול לנהוג כמנהג אביו או רבו החכם⁶ או לא?

לרבה בר בר חנה במימרא הראשונה	בפני החכם	שלא בפני החכם
לרבה בר בר חנה במימרא השניה	יכול לנהוג	אינו יכול לנהוג
	יכול לנהוג	אינו יכול לנהוג

¹ ומדוקדק שדוקא בפניהם אסור, אבל בינו לבין עצמו מותר. והקשו התוס', במה שונה דין זה מדין משנתנו גבי "מקום שנהגו שלא לעשות מלאכה בערבי פסחים וכו' ההולך ממקום שעושין למקום שאין עושין וכו' נותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם" - ומבואר שגם ההולך עצמו אסור לשנות ממנהג המקום. ותירצו התוס', דמשנתנו מיירי במנהג חשוב שהונהג ע"פ ת"ח, ואילו בסוגיין דמיירי גבי "דברים המותרים" - שנהגו בני המדינה מעצמם.

² הסתפק ר"י האם רק מותר לאדם עצמו לנהוג היתר בפניהם, או שגם מותר לו להתיר לחכמים שבהם.

³ אלא אי"כ יכול לבוא מזה חורבא, כגון במעשה שבגמ' גבי בני חוזאי שנהגו להפריש חלה מאורז, שאמר רב יוסף שיאכל זר את חלתם - והם היו מסוגי האנשים שאינם לומדים שיש לחוש שאם נתיר להם מה שנהגו יבואו להתיר לגמרי, מ"מ אמר רב אשי שאם רובם אוכלים דגן יש לחוש שמא יעשו עיסה מאורז ודגן ויפרישו מהאורז על הדגן, ויש חיוב בדגן עצמו בחלה ויחשבו שיצאו ידי חובה ולא יצאו. וביארו התוס', דהגם שהם נוהגים במנהג זה מחמת חומרא וכנ"ל (וא"כ יודעים שאין עיקר הדין להפריש מאורז - ולכאורה אין לחוש לטעות), מ"מ יש לחוש לאלה שלא יודעים שהוא מחמת חומרא.

⁴ דאין בזה מחלוקת כיון שבני בבל כפופין לבני א"י הסמוכים. והוסיפו תוס' (בד"ה כיון) בטעם הדבר, שבענייני איסור והיתר יש ללכת אחר בני א"י שלומדים תורה ברבים, ועוד דאורא דא"י מחכים.

⁵ ואם נוהגים בא"י קולא ובבבל חומרא, יכול לנהוג כקולא של א"י, וכמעשה שהביאו התוס' (בד"ה עבדין).

⁶ מיירי בכה"ג שאין מוכרעת ההלכה אצל אותו החכם, ורק נוהג כן מכיון שראה את רבו שנהג היתר.

הוכן עיני כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים 91430
טל/פקס 6515004 • daf@dafyomi.co.il

פסחים דף נא:

מה דין ספיחי כרוב?

אליבא דחכמים דר"ע	אליבא דר' עקיבא ¹	
כל הספיחים מותרים	ספיחי כרוב מותרים ³	לר' שמעון ²
כל הספיחים מותרים	ספיחי כרוב אסורים	לרבנן

מה דין הספיחים קודם ואחר שעת הביעור אליבא דר"ע שאסרם? [תוד"ה כל].

אחר שעת הביעור	קודם שעת הביעור	
אסורים	מותרים	לרש"י
אסורים		לרבינו תם

האם מותר לשנות מבני מקומו לקולא, כגון שהולך ממקום שמחמירים למקום שמקילים?

כשאינ מחלוקת בדבר	כשיש מחלוקת בדבר	
אסור לשנות ⁴		לאביי
אסור לשנות	מותר לשנות	לרבא ⁵

¹ ר"ע דורש מהא דכתיב (ויקרא כה: כ) "הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו", וקשה אם לא זורעים ודאי שאין מהיכן לאסוף, אלא ודאי שבא לאסור ספיחין - והיינו דברים שגדלים מאליהם.

² הקשו התוס' (בד"ה כל), דבמשנה בשביעית (פ"ט מ"א) איתא להיפך, דתנן התם ר' שמעון אמור כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב שאין כיוצא בהן בירק השדה". ואילו כאן מבואר שר"ש מודה שכל הספיחים אסורים ואדרבה בה להתיר ספיחי כרוב. ותירץ רבינו נסים, דמייירי בספיחי כרוב של ששית שנכנסו לשביעית ועבר עליהם שעת הביעור (שלשית תוס' לא דן ר"ש להתיר ספיחי כרוב אלא קודם הביעור), ובכל ספיחים בכה"ג מותרים כיון שהם ספיחי ששית, אולם בספיחי כרוב יש להחמיר כיון שהם מתחלפים בספיחי כרוב שגדלו בשביעית עצמה, כי דרך הכרוב לגדול הרבה בזמן מועט ואינו ניכר מה חדש ומה ישן.

³ רש"י מפרש שמייירי בספיחים אחר שעת הביעור (כלומר, אחר שעת הביעור הכללית שיש בשאר ירקות הדומים לכרוב) - שאותה בא ר"ע לאסור, אלא שנחלקו ר"ש ורבנן בדעתו, האם שונה דין ספיחי כרוב משאר ספיחים, דר"ש ס"ל דכיון שכרוב אינו כלה לחיה מהשדה ומתקיים כל ימות הגשמים (שאין שרשיו כלה בארץ), לכן לא אסרו בו. ואילו רבנן ס"ל שגזרו ספיחי כרוב אטו שאר ספיחים. ולשית רש"י אין איסור ספיחים קודם שעת הביעור, אכן התוס' הרבו להקשות כמה קושיות על שיטתו. ופירש ר"ת, שכל הספיחים אסורים אפ"י קודם שעת הביעור, אלא שספיחי כרוב הם דומים לאילן ולא לזרעים, ולכך ס"ל לר"ש שאין לגזור בספיחים קודם שעת הביעור, ורבנן גזרו בהם אטו שאר ספיחים.

⁴ אביי למד דמה שאמרה המשנה "ואל ישנה מפני המחלוקת" - קאי רק ארישא שהולך ממקום שעושין למקום שאין עושין, שאסור לו להקל כבני מקומו - במקום החדש שבא - מפני המחלוקת. אבל להיפך צריך לשנות, כיון שנותנין עליו חומרי מקום שיצא משם.

⁵ רבא מתרץ שבנידון משנתנו אין בו שינוי מחלוקת - במה שלא יעשה מלאכה ד"כמה בטלני בשוקא", ומבואר שאם היה שינוי מחלוקת - מותר לו לשנות אפ"י לקולא. ועי' בתוס' לקמן (דף נב. ד"ה ממקום), שביארו שדוקא אם אין איסור דאורייתא בדבר, כגון אם לקח עמו פירות שביעית ממקום שכלו וכו'.